

Spis treści

Wstęp

CZĘŚĆ I. Istota, przyczyny i zagrożenia wynikające z odrzucenia rówieśniczego w przedszkolu i szkole podstawowej

ROZDZIAŁ 1. Istota zjawiska odrzucenia rówieśniczego i jego wybrane następstwa

- 1.1. Znaczenie akceptacji rówieśników dla rozwoju i funkcjonowania dziecka
 - 1.1.1. Znaczenie akceptacji rówieśników dla wyników dziecka w nauce
 - 1.1.2. Relacje z rówieśnikami jako czynnik chroniący w przypadku niewłaściwego funkcjonowania rodziny
- 1.2. Następstwa odrzucenia dziecka przez rówieśników
- 1.3. Trwałość statusu odrzucenia
- 1.4. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 2. Przyczyny odrzucenia dziecka przez rówieśników związane z warunkami jego rozwoju w rodzinie

- 2.1. Więź dziecka z rodzicami jako szansa i zagrożenie dla dobrych relacji z rówieśnikami
 - 2.1.1. Zachowania opiekuna we wczesnym dzieciństwie a wzorce przywiązania i ich następstwa dla dalszego funkcjonowania dziecka
 - 2.1.2. Kompetencje matki niezbędne do powstania bezpiecznego przywiązania w pierwszym roku życia dziecka
 - 2.1.3. Zachowania opiekuna w okresie przedszkolnym a wzorce przywiązania i ich następstwa dla dalszego funkcjonowania dziecka
 - 2.1.4. Wskaźniki charakteryzujące jakość interakcji matka–dziecko w okresie przedszkolnym i na początku okresu szkolnego oraz jej związek z typem przywiązania
 - 2.1.5. Problem liczby bliskich związków i stałości wzorców przywiązania
 - 2.1.6. Przywiązanie w okresie dzieciństwa a funkcjonowanie dziecka w relacjach z rówieśnikami
- 2.2. Praktyki wychowawcze rodziców a relacje dziecka z rówieśnikami
 - 2.2.1. Style wychowania
 - 2.2.2. Wybrane uwarunkowania praktyk rodzicielskich
- 2.3. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 3. Przyczyny odrzucenia związane ze specyficznymi właściwościami dzieci

- 3.1. Rozumienie innych ludzi i porozumiewanie się z nimi
 - 3.1.1. Uwarunkowania rozwoju teorii umysłu
 - 3.1.2. Znaczenie rozwoju teorii umysłu dla funkcjonowania dzieci w relacjach z rówieśnikami
 - 3.1.3. Charakterystyka modelu przetwarzania informacji społecznych przez dzieci opracowanego przez Nicki R. Crick i Kennetha A. Dodge’a
 - 3.1.4. Spojrzenie Karen L. Bierman na przyczyny odrzucenia związane z przetwarzaniem przez dziecko informacji o świecie i sobie samym
- 3.2. Kompetencje emocjonalne
 - 3.2.1. Świadomość własnych stanów emocjonalnych i umiejętność komunikowania ich innym ludziom
 - 3.2.2. Rozpoznawanie emocji innych ludzi i umiejętność empatycznego reagowania na nie
 - 3.2.3. Kontrolowanie emocji
 - 3.2.4. Znaczenie kompetencji emocjonalnych dla funkcjonowania dziecka w relacjach z rówieśnikami
- 3.3. Kompetencje społeczne
 - 3.3.1. Umiejętność współpracy
 - 3.3.2. Umiejętność rozwiązywania konfliktów
 - 3.3.3. Znaczenie kompetencji społecznych dla funkcjonowania dziecka w relacjach z rówieśnikami
- 3.4. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 4. Przyczyny odrzucenia związane ze środowiskiem szkolnym

- 4.1. Przyczyny odrzucenia związane z klasą szkolną
- 4.2. Przyczyny odrzucenia związane z nauczycielem i organizacją procesu nauczania
- 4.3. Podsumowanie

CZĘŚĆ II. Wczesna profilaktyka odrzucenia rówieśniczego i pomaganie dzieciom odrzucanym

ROZDZIAŁ 5. Wspieranie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

- 5.1. Zapobieganie powstawaniu pozabezpiecznego przywiązania
 - 5.1.1. Interwencje zmierzające do podnoszenia wrażliwości macierzyńskiej
 - 5.1.2. Interwencje zmierzające do zmian w posiadanych przez rodziców reprezentacjach dotyczących opieki
 - 5.1.3. Interwencje dostarczające rodzicom wsparcia społecznego w celu ułatwienia sprawowania opieki nad dzieckiem
 - 5.1.4. Interwencja w szczególnie trudnych przypadkach
 - 5.1.5. Możliwości praktycznego wykorzystania wyników badań nad zapobieganiem pozabezpiecznemu przywiązaniu
- 5.2. Tworzenie rodzicom warunków do rozwijania kompetencji wychowawczych
 - 5.2.1. Programy oparte na teorii społecznego uczenia się Alberta Bandury
 - 5.2.2. Program Joanny Sakowskiej „Szkoła dla rodziców i wychowawców”
 - 5.2.3. Program wspomagania rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców dzieci w wieku przedszkolnym Blanki Poćwiardowskiej
 - 5.2.4. Koncepcja terapii dzieci impulsywnych Rossa W. Greene’a i J. Stuarta Ablona
- 5.3. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 6. Wspomaganie rozwoju psychospołecznego dzieci odrzucanych przez rówieśników

- 6.1. Metody i programy wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci w wieku przedszkolnym i w młodszym wieku szkolnym
 - 6.1.1. Modelowanie i moralizowanie
 - 6.1.2. Program kształtowania umiejętności prospołecznych małego dziecka Ellen McGinnis i Arnolda P. Goldsteina
 - 6.1.3. Powierzanie zadań
 - 6.1.4. Program Joanny Grochulskiej dla dzieci agresywnych
 - 6.1.5. Indukcja
 - 6.1.6. Przyjaciele Zippiego
 - 6.1.7. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych „Spójrz inaczej”
- 6.2. Wspomaganie rozwoju psychospołecznego dzieci w wieku 10–12 lat
 - 6.2.1. Program mediacji rówieśniczych
 - 6.2.2. Program Marty Herzberg wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych przez rówieśników
 - 6.2.3. Modyfikacja zachowań typu A – program Niny Ogińskiej-Bulik
- 6.3. Ryzyko związane z pomaganiem dzieciom odrzucanym przez rówieśników z powodu agresywnych zachowań
- 6.4. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 7. Działania nauczyciela poprawiające sytuację dzieci odrzucanych w klasie szkolnej

- 7.1. Tworzenie dzieciom warunków do przezwyciężania stereotypów i uprzedzeń wobec rówieśników w zespole klasowym
- 7.2. Zmniejszanie ryzyka powstawania uprzedzeń w klasie i pomaganie dzieciom odrzucanym dzięki zmianie zachowań nauczyciela
- 7.3. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 8. Przykłady interwencji systemowych

- 8.1. Rozwój koncepcji pomagania dzieciom odrzucanym przez rówieśników
- 8.2. Program systemowy Carolyn Webster-Stratton „Niewiarygodne lata”
- 8.3. Interwencja systemowa „Szybka ścieżka” opracowana przez Grupę Badawczą ds. Zapobiegania Problemom Zachowania
 - 8.3.1. Charakterystyka programu „Szybka ścieżka”
 - 8.3.2. Efekty programu „Szybka ścieżka”
- 8.4. Podsumowanie

Zakończenie

Bibliografia

Spis bloków rozszerzających

Spis rycin

Spis tabel

Indeks nazwisk

Indeks rzeczowy